

Rozhovor s dokumentaristou Tomášem Potočným, který se podílel na zahajovacím snímku Febiofestu - filmu Mama Gogo /2010/

*Neznalost jazyka ovšem byla někdy i výhodou,
řídil jsem se více obrazem nežli slovy,*
říká v rozhovoru Tomáš Potočný,
střihač tragikomedie Mama Gogo.

Jak jste se dostal k projektu Mama Gogo, v jaké atmosféře probíhala spolupráce se scenáristou a režisérem F. T. Fridrikssonem a ostatními dvěma střihači?

V roce 2008 jsem studoval čtvrtý ročník dokumentární tvorby FAMU a získal ve škole stipendium na sedmiměsíční pracovní stáž. Chtěl jsem odjet na Island, a tak jsem několik měsíců před začátkem natáčení kontaktoval Gudrun Edda Thorhanesdottir, velmi schopnou a milou producentku filmu, a nabídl se do právě vznikajícího filmového štábu. Gudrun mi nabídla pozici druhého asistenta kamery, rozhodla dobrá pověst naší školy i fakt, že můžu díky stipendiu pracovat zadarmo. Natáčení probíhalo skvěle a bez potíží. Po přibližně polovině natáčecích dní nastala dvouměsíční prodleva, protože jsme do zbývajících scén potřebovali letní počasí. Fridrik věděl, že jsem už dříve stříhal několik vlastních dokumentárních filmů, a tak mi nabídl, abych zkusil připravit hrubou verzi dosud natočeného materiálu. Do střížny přicházel sporadicky, přibližně jednou týdně. Jednoho dne se zastavil i s kameramanem Ari Kristinssonem, mlčky si prohlédli hrubý stříh, a pak Ari Fridrikovi suše řekl: „Yes, he can do it“. Tímto způsobem tedy rozhodli, že ve střížně zůstanu až do úplného konce. Fridrik znovu přicházel přibližně jednou týdně, vždy si prohlédl nově vybudované scény a stručně jsme probrali další postup. Fridrikův režijní styl je úžasný v tom, že silně důvěřuje svému štábu – nemá potřebu komentovat každý krok. Nevysvětluje hercům, jak přesně mají hrát, kameramanovi nenastavuje kameru a ani mě ve střížně příliš neomezoval. A tato důvěra pak všechny vede k tomu, že ze sebe vydají to nejlepší.

Původně měl film stříhat dánský střihač Anders Refn a producenti se s ním nakonec dohodli, že provede až finální supervizi. Měli jsme se potkat na týden ve střížně v Reykjavíku. Anders byl ovšem v tu dobu tak zaneprázdněn, že ze setkání sešlo a k filmu se dostal až po mém odjezdu. Naopak třetího střihače Sigvaldi J. Kárasona jsem ve střížně potkával poměrně často, během natáčení i po něm zabezpečoval veškeré technologické kroky postprodukce. Při samotném stříhu jsem se s ním ovšem nesešel.

Sám jste dokumentaristou, nakolik Vám tato profese ve střížně pomáhá?

Při natáčení i ve střížně mi hodně pomohlo to, že jsem jako dokumentarista natáčel i stříhal některé ze svých filmů. Obor dokumentární tvorba na FAMU se nespécializuje jen na samotnou režii, ale naopak velmi podporuje přesahy do jiných oborů. Zkušenost s kamerou nebo ze střížny pak byla na Islandu neocenitelná. Samozřejmě nelze srovnávat hraný celovečerní film s krátkými dokumentárními, ale některé zákonitosti filmového vyprávění jsou u obou shodné.

Co bylo na střihu tohoto snímku nejobtížnější nebo naopak co Vás na této práci mile překvapilo?

Zdánlivě nejobtížnější byla zpočátku islandština. Islandsky se bohužel nedomluví, takže dialogy jsem vždy odtušil z anglické verze scénáře. A pokud scénář nepomáhal, překládala mi asistentka produkce. Neznalost jazyka ovšem byla někdy i výhodou, řídil jsem se více obrazem nežli slovy. Mile mě překvapila důvěra a otevřenost, s jakou mě všichni přijali do štábu. A odvaha produkce svěřit střih filmu neznámému studentovi z východu. Fridrikovi se moje práce líbila, a tak se spontánně a nečekaně rozhodl a nabídl mi tuto výjimečnou příležitost.

Vytříbeně formálně natočená tragikomedie Mama Gogo je autoportrétem F. T. Fridrikssona, ostrou satirou filmového průmyslu i islandské společnosti. Vy jste Island i samotného tvůrce poznal během postprodukce, jaká byla Vaše zkušenost?

I když jsem na Islandu a částečně i s Fridrikem strávil více než půl roku, těžko se mi na tuto otázku odpovídá. O autobiografičnosti filmu Fridrik nikdy nemluvil, jen od ostatních členů štábu jsem se postupně dovídal, které scény i dialogy vycházejí přímo z jeho osobní zkušenosti. Překvapivě jsou to i některé komické momenty, které bych snadno přiřadil ke scénaristické nadsázce. Island samotný mě přímo uchvátil, nejen úžasnou syrovou přírodou, ale i lidsky. Určitě tam někdy brzy znovu vyrazím.

O filmu na prestižním MFF v Torontu bylo napsáno: Mama Gogo může nejen směle konkurovat Fridrikssonovým nejlepším filmům, ale vskutku se může stát jeho mistrovským dílem. V čem Vás osobně fascinuje tento snímek?

Fascinující je Kristbjörg Kjeld v hlavní roli režisérovy matky. Dokázala neuvěřitelně jemně a autenticky zahrát postupující nemoc, proměnu osobnosti. A nezaměnitelný je rozhodně Fridrikův humor, i ty nejtragičtější momenty jsou někdy komické. Divák by si dle synopse filmu mohl myslet, že ho čeká notná porce deprese, ale ono je to vlastně skoro naopak. Film se dokáže nad tragédie úsměvně povznést, aniž by je přitom zlehčoval. V tom vidím ono mistrovství, filozofický přístup k životu.

Jaký film od F. T. Fridrikssona máte z jeho tvorby nejraději a proč?

Silnou atmosféru mají Andělé všehomíra, úsměvný je Rock v Reykjavíku. A pak mám díky filmu Mama Gogo bližší vztah i k jeho staršímu filmovému sourozenci - Dětem přírody. Mama Gogo na ně volně navazuje, oba mají podobnou poetiku, příbuzné téma.

Jaké jsou Vaše další filmové plány?

Fridrik při našem setkání na letošní Letní filmové škole v Uherském Hradišti naznačil, že by se mnou rád spolupracoval i na nějakém dalším projektu. Takové nabídky bych se určitě nebránil. A samozřejmě chci natáčet své vlastní filmy, momentálně se soustředím na absolventský film. Ten je ale zatím ve stádiu zrodu, takže o něm zatím nebudu nic prozrazovat.

Životopisné údaje**Tomáš Potočný (1981)**

Filmař a sociolog. V roce 2005 absolvoval magisterský obor sociologie na Masarykově univerzitě v Brně a v současné době studuje poslední ročník dokumentární tvorby FAMU. Během studia natočil šest krátkých dokumentárních filmů, některé z nich byly promítány na českých i zahraničních festivalech (goEast Wiesbaden, MFDF Jihlava, Dreiland film festival in Görlitz, Stuttgarter Filmwinter). V roce 2009 spolupracoval na filmu islandského režiséra Fridrika Thóra Fridrikssona Mama Gogo, nejdříve v pozici druhého asistenta kamery a poté jako střihač. V létě 2010 se zúčastnil Aristoteles workshopu pořádaného pod záštitou TV ARTE. V minulosti pracoval také jako lektor dokumentárního filmu na Univerzitě Tomáš Bati a jako lektor střihu pro společnost Člověk v tísni. V současnosti externě spolupracuje s Českou televizí na pořadech z cyklu Na cestě a s festivalem Jeden svět.

Výběr z filmografie:

Autorské filmy FAMU:

2009 Ice-land (Poslední výlet) – 11 minut, experimentální dokumentární film, DV

(scénář, kamera, režie, střih)

Píseň o rodné zemi – pracovní verze, dokumentární film, 16mm, nedokončeno

(scénář, režie)

2008 OO aneb Deníky paní Milady, 10 minut, dokumentární film, 35mm

(scénář, režie)

Juraj Šajmovič / Letopis – portrét kameramana, 7 minut, dokumentární film, 35mm, ČB

(scénář, režie)

2007 Niečo medzi nami, 10 minut, hraná etuda, Betacam, ČB

(režie)

Baruch, 32 minut, dokumentární film, DV

(scénář, kamera, režie, střih)

2006 Historie kuličky, 14 minut, dokumentární film, 16mm, ČB

(scénář, kamera, režie, střih)

Nejlepší, 10 minut, dokumentární film, DV

(scénář, kamera, režie, střih)

Spolupráce:

2010 Mamma Gogo, 92 minut, hraný, režie Fridrik Thór Fridriksson, Spellbound Production, Island

(střih, asistent kamery)

2009 Souboj s mozkiem, 89 minut, dokumentární film, režie Jan Šípek, FAMU

(2. kamera)

Ostatní:

2011 Na cestě po Bugandě, 26 minut, dokumentární film z cyklu Na cestě, Česká televize

(režie)